

. Тематичний план

Тема 1. Вступ до курсу. Господарство Стародавнього світу

Вступ. Предмет та завдання економічної історії. Зв'язки економічної історії з іншими соціально-економічними дисциплінами та її місце в системі наук. Суспільні функції економічної історії. Характеристика джерел та літератури. Варіанти періодизації економічної історії.

Господарські форми економіки Стародавнього світу. Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства. Перший поділ праці та перехід від привласнюючого господарства до відтворюючого. Виникнення землеробства, скотарства, зародження ремесла. Поява металічних знарядь. Розклад первісної господарської системи. Типи стародавніх цивілізацій. Східне та античне рабство. Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні функції держави. Технічні досягнення. Внутрішня та зовнішня торгівля, виникнення грошей, кредиту та податків. Причини занепаду та загибелі рабовласницької системи.

Господарство українських земель у стародавню добу. Первісні племена на терені України. Трипільська культура. Господарство скіфів. Економічний лад грецьких колоній у Північному Причорномор'ї. Економічний розвиток східнослов'янських племен. Зарубинецька та черняхівська культури.

Додаткова література: 16-18, 22, 25, 35-36, 42, 46, 66, 80, 91, 104, 108.

Тема 2. Господарство епохи Середньовіччя

Гене́за феода́лізму. Основні риси феодального господарства. Форми феодального землеволодіння. Галузева структура, основні господарські форми (феодальне та селянське господарство, ремісничий цех, торгова гільдія).

Феодалі́сне мі́сто, його виникнення та економічна роль. Розвиток ремесел. Цехи. Переростання ремесла у дрібнотоварне виробництво. Внутрішня та зовнішня торгівля. Фінанси, гроші, кредит. Імунітети та привілеї. Формування централізованих держав у Західній Європі. Особливості економічного розвитку Франції, Англії, Німеччини.

Додаткова література: 17, 22, 25, 35-36, 44, 66, 81, 90-91, 108.

Тема 3. Економічний розвиток українських земель у V–XVI ст.

Економічний розвиток Київської Русі. Процес феодалізації селян і земельні відносини. Данницькі відносини. Категорії залежного населення. Форми та характер землеволодіння. Міста та ремесла. Внутрішня торгівля. Зовнішньоекономічні зв'язки. Головні торговельні шляхт. Грошовий обіг. Лихварство. Економічні причини феодальної роздробленості. Економічний розвиток українських земель періоду феодальної роздробленості. Загарбання українських земель іноземними державами.

Особливості розвитку українських земель у складі Великого князівства Литовського та королівства Польського. Зростання феодального землеволодіння. Фільваркове господарство. Посилення влади панів та закріпачення селян. “Устава на волюки”. Литовські статuti. Виникнення козацьких поселень. Розвиток міст і міського самоврядування. Магдебурзьке право. Ремесла. Цехи. Внутрішня та зовнішня торгівля. Формування українського національного ринку. Ярмарки. Фінанси та податки.

Додаткова література: 16-18, 31, 35-36, 46, 51, 80-81, 91-92, 104.

Тема 4. Провідні тенденції світового економічного розвитку в XVI–XVIII ст.

Передумови та економічні наслідки Великих географічних відкриттів. Перенесення торгових шляхів. Створення колоніальної системи. Становлення світового ринку. “Революція цін”. Криза натурального господарства та початок становлення

ринкового господарства. Розклад феодалних відносин.

Первісне нагромадження капіталу та особливості цього процесу у провідних країнах Західної Європи та США. Джерела ПНК. Піднесення Голландії та Англії. Становлення та розвиток мануфактурного виробництва в Європі. Види мануфактур. Аграрний переворот в Англії. Буржуазні революції в Європі та США, їх економічні наслідки. Торгівля. Фінанси та грошовий обіг, кредит. Біржі. Розвиток банківської системи. Лондон як світовий фінансовий центр. Меркантилізм та протекціонізм.

Додаткова література: 10, 17, 20, 22, 25, 35-38, 44-45, 55, 60, 66, 68-69, 81, 90-91, 96, 101, 108.

Тема 5. Промисловий переворот і світове господарство у XIX – на початку XX ст.

Промисловий переворот в Англії, його передумови, сутність та соціально-економічні наслідки. Особливості промислового перевороту у Франції, Німеччині, США. Роль промислового перевороту у розвитку продуктивних сил. Міжнародний поділ праці. Англія – світовий економічний лідер. Відставання у рівні економічного розвитку континентальної Європи. Економічний розвиток США.

Науково-технічна революція та індустріалізація останньої третини XIX – початку XX ст. Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація виробництва і банківського капіталу та створення монополій. Завершення індустріалізації та формування світового ринку. Колоніальна система та економічний поділ світу. Характерні риси економічного розвитку Англії, Франції, Німеччини, США та Японії на межі XIX – XX ст. Економічні причини першої світової війни.

Додаткова література: 17, 22, 25, 35-36, 38, 45, 60, 64, 66, 68-69, 90, 96, 101, 108.

Тема 6. Господарство України у XVII–XVIII ст.

Створення української козацької держави. Економічна політика уряду Б. Хмельницького. Економічний розвиток Запорозької Січі. Економіка Лівобережної України в часи Гетьманщини. Сільське господарство, ремесло, виникнення нових міст. Зародження мануфактурного виробництва. Зовнішня та внутрішня торгівля.

Економічний розвиток України у XVIII ст. Економічна політика Петра I та Катерини II, її вплив на економіку України. Остаточне закріпачення селян. Зміна правового статусу козацтва. Розповсюдження панщини. Поглиблення соціального розшарування селян та козаків. Подальший розвиток мануфактурного виробництва. Види мануфактур. Об'єднання фінансової системи Лівобережжя України з фінансовою системою Росії. Колонізація Запоріжжя та Північного Причорномор'я. Соціально-економічний розвиток Правобережної України, західноукраїнських земель та Закарпаття. Реформи Йосифа II. Економічний стан Буковини.

Додаткова література: 9, 16, 18, 27, 35-36, 46, 52, 54, 61, 80-81, 84-86, 88, 104.

Тема 7. Економічний розвиток України в XIX – на початку XX ст.

Сільське господарство України у XIX – на початку XX ст. Криза феодално-кріпосницької системи та розвиток капіталістичних відносин. Скасування кріпосного права у Західній Україні. Сільське господарство й аграрні відносини на західноукраїнських землях. Основні положення селянської реформи 1861 р. та особливості її проведення в Україні. Сільське господарство й аграрні відносини у пореформений період. Аграрне перенаселення та політика царського уряду. Розвиток капіталізму у сільському господарстві. Зростання протиріч у сільському господарстві на початку XX ст. Столипінська аграрна реформа. Сільське господарство й аграрні відносини в Західній Україні. Зростання еміграційних процесів. Зародження кооперативного руху.

Промисловий переворот та індустріалізація в Україні. Концентрація

виробництва у промисловості та зростання монополістичних об'єднань. Промислове піднесення 90-х рр. XIX ст. Іноземний капітал.

Фінанси і кредит. Грошові реформи: 1839-1843 рр., 1897 р. Банківсько-кредитна система та податкова справа.

Додаткова література: 16, 18, 26, 35-36, 46, 54, 56-57, 64, 71, 87, 97, 100, 102, 104.

Тема 8. Економічний розвиток провідних країн світу та України в міжвоєнний період та під час Другої світової війни

Світове господарство у міжвоєнний період. Економічні наслідки першої світової війни. Економічна суть Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга, їх значення. Світова економічна криза 1929-1933 рр. Варіантні шляхи виходу з кризи. Початок державного регулювання економіки. Становище провідних країн у світовому господарстві напередодні другої світової війни. Економічні причини війни.

Господарство України у міжвоєнний період. Вплив першої світової війни на економіку України. Економічна політика національних урядів України. Політика “воєнного комунізму”. Занепад господарства. Нова економічна політика. Сталінська індустріалізація та її реальні результати. Колективізація сільського господарства. Голод 1932-1933 рр. та його наслідки. Економіка західноукраїнських земель в складі Польщі, Чехословаччини та Румунії.

Друга світова війна та економічний розвиток світу. Економічні наслідки Другої світової війни. Економіка України в 1939–1941 рр. Зміцнення воєнно-промислового потенціалу. Соціально-економічні наслідки приєднання західноукраїнських земель до УРСР. Напад Німеччини на СРСР. Перебудова народного господарства на воєнний лад. Евакуація. Економічна політика окупаційного режиму. Втрати господарства і населення України в роки Другої світової війни.

Додаткова література: 16-17, 22, 24-25, 30, 32, 35-36, 43, 45-46, 58-59, 64, 66, 70-71, 89-90, 104, 108.

Тема 9. Провідні тенденції світового економічного розвитку в другій половині XX – на початку XXI ст.

Економічний розвиток провідних країн світу в другій половині XX ст. План Маршалла. Формування трьох центрів світового капіталізму. США, Японія, ФРН – нові економічні лідери. Форми державного регулювання економіки. Транснаціональні корпорації. Військово-промисловий комплекс та зростання військових витрат. Основні тенденції розвитку економіки США, Японії, ФРН, Франції та Великобританії. Інтеграційні процеси в економіці. Європейський союз, НАФТА та ін. Країни соціалістичного табору в 1940-ві – 1990-ті рр. Проблеми трансформаційної кризи 1990-х рр. Перехідна економіка.

Економіка країн, що розвиваються. Розпад колоніальної системи і виникнення нових незалежних держав. Альтернативи їхнього соціально-економічного розвитку. Специфіка економічного розвитку КНР. Реформи Дена Сяопіна. Основні форми неокolonіальної залежності. Країни середнього розвитку капіталізму. “Нові індустріальні країни” та причини їхнього швидкого економічного зростання. Роль транснаціонального капіталу. Соціально-економічні проблеми країн, що розвиваються.

Додаткова література: 11-15, 17, 19, 21-22, 25, 28-29, 33-36, 39-41, 43, 45, 47-50, 53, 64-67, 74-75, 79, 83, 90, 93, 99, 103, 107-108.

Тема 10. Економічний розвиток України в другій половині XX – на початку XXI ст.

Економіка України у 1945-1991 рр. Відбудова народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Колективізація та індустріалізація на західноукраїнських землях.

Новобудови України. Реформаторська діяльність М.С.Хрущова. Раднаргоспи. Освоєння цілинних земель. Загострення соціально-економічної обстановки у першій половині 60-х рр. Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи і спроби її модернізації. Господарська реформа 1965 р. Посилення застійних явищ у соціально-економічному житті країни у 70-х – першій половині 80-х рр. Спроби реформування господарської системи у другій половині 80-х рр.

Економіка незалежної України. “Декларація про державний суверенітет України” та Акт про державну незалежність України. Програма розбудови національної економіки, її ринкова трансформація та інтеграція у світовий економічний простір. Роль держави у створенні цивілізованих ринкових відносин. Спроба створення системи законодавчого регулювання економічної діяльності. Соціально-економічна криза та пошук шляхів її подолання. Фінанси і кредит. Податкова політика. Грошова реформа 1996 р. Внутрішня та зовнішня торгівля. Роль і місце господарства України у світовому економічному розвитку.

Додаткова література: 14, 16, 23, 35-36, 46, 48, 50, 58, 60, 63-64, 71-72, 76-78, 82, 94-95, 98-99, 104-106.